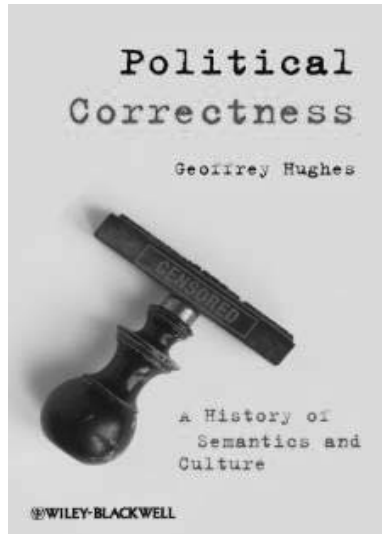

บรรณนิทัศน์

ถมทอง ทองนอก¹

ชื่อหนังสือ:	<i>Political Correctness: A History of Semantics and Culture</i>
ผู้แต่ง:	Geoffrey Hughes
สำนักพิมพ์:	Wiley-Blackwell
ปีที่พิมพ์:	2010
จำนวนหน้า:	320 หน้า
ราคา:	Paperback 48.75 USD

¹ อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาวารสารศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เรื่อง “เหยียด” เป็นเรื่องใหญ่ ยิ่งกับในสมัยนี้

เหยียดเพศ “อีตืด” เหยียดผิว “ไ้ดำ” เหยียดเชื้อชาติ “อีลาว” เหยียดรูปลักษณ์ภายนอก “ไ้หน้าเหี้ยก” เหยียดความสามารถทางการใช้สติปัญญา “อีโง่” ฯลฯ คือประเด็นแห่งการเหยียดที่สังคมคุ้นเคยกันดี

และหลายครั้งที่การเหยียดเหล่านี้เกิดขึ้นพร้อมการตัดสินว่า คนที่ถูกเหยียดนั้นไม่ใช่พวกเดียวกับตน และอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าตน

เมื่อมีผู้ได้รับผลกระทบจากการเหยียดและการตัดสินนั้น จึงมีการออกมาตั้งคำถาม รวมถึงหาทางแก้ไข สังคมจึงได้เห็นบทสนทนาที่มีใจความทำนองว่า “แคไ้ไหนเรียกเหยียด...แคไ้ไหนไม่ใช่” “คำนี้พูดไม่ได้แล้วใช่ไหม...แล้วต้องคำไหนแทน” ไปจนถึงการบอก ชู ต่อว่า คำคู่สนทนาว่า “ที่พูด/พิมพ์ออกมามันไม่ PC เลย...ให้ถอน/เปลี่ยนคำพูดเสีย” ตั้งแต่ในวงทวิตเตอร์ ไปจนถึงพื้นที่ถกเถียงกันของนักวิชาการ

Political Correctness: A History of Semantics and Culture โดย Geoffrey Hughes คือ หนังสือที่อธิบายการเหยียดข้างต้น โดยเล่าผ่านคำภาษาอังกฤษที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันอย่าง “Political Correctness” ที่มักเรียกทับศัพท์ว่า “PC” และใช้ในภาษาไทยว่า “ความถูกต้องทางการเมือง” โดยเน้นไปที่การให้ความเข้าใจกับบริบทของคำนี้ ผ่านการกลับไปศึกษาดูประวัติศาสตร์และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ก่อนจะนำมาเชื่อมโยงกับบริบทของโลกปัจจุบัน

ในส่วนแรก (*Political Correctness and its Origins*) ว่าด้วยที่มาที่ไป รวมถึงข้อถกเถียงที่มีต่อคำว่า “ความถูกต้องทางการเมือง” หนังสือระบุว่า PC คือผลลัพธ์ของการถกเถียงทางสาธารณะที่เริ่มต้นขึ้นในมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกาช่วงปลายของยุค 1980s โดยในช่วงแรกนั้น พูดถึงกันในมุมของการศึกษาเป็นหลัก ก่อนที่ต่อมาจะค่อยๆ ขยายความมาถึงประเด็นอื่น อาทิ เชื้อชาติ วัฒนธรรม เพศสภาพ ความพิการ สิ่งแวดล้อม สิทธิของสัตว์ ฯลฯ

Hughes ผู้เขียน กล่าวว่า เมื่อมองในเชิงภาษาศาสตร์ แนวคิดนี้มีที่มาจากความตั้งใจที่ต้องการ “ชำระ” คุณลักษณะอัน “ไม่งาม” และ “มีอคติ” ของภาษา โดยหวังว่า จะช่วยให้ความสัมพันธ์ในสังคมดีขึ้น ทั้งในมุมที่จะให้เพิ่มการ

ใช้งานของกลุ่มคำที่มีความสำคัญ เช่น ความหลากหลาย (diversity) หรือความหลากหลายทางวัฒนธรรม (multiculturalism) และกดดันให้มีการหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่มีอคติ บิดเบือน

เมื่อกล่าวถึงความหมายของ PC ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างจำนวนมากที่ทำให้ได้ทราบว่า นิยามของคำนี้ยังไม่นิ่ง และแต่ละนิยามก็ยังมีรายละเอียดแตกต่างกัน จึงเป็นการยากที่จะสรุปความหมายของคำออกมาด้วยประโยคใดเพียงประโยคเดียว

เช่น ใน *Oxford Dictionary of New Words* (1997) ที่ระบุว่า PC นอรับเอาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสังคมมาจากฝั่งเสรีนิยมหรือแนวความคิดสุดขั้ว และแสดงออกว่าสนับสนุนความคิดเห็นที่ได้รับอนุมัติ (approved) รวมถึงปฏิเสธภาษาและพฤติกรรมที่ถูมองว่า เป็นการเลือกปฏิบัติหรือก้าวร้าว

ขณะที่ Clare Short (*Guardian*, 18 February 1995) ระบุว่า ความถูกต้องทางการเมืองเป็นแนวคิดที่คิดค้นขึ้นโดยกลุ่มชาวจัดเพื่อปกป้องสิทธิในการเหยียดเชื้อชาติ ให้ยังปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างไม่เท่าเทียม และดูหมิ่นเกย์ต่อไป พร้อมบอกว่า กลุ่มชาวจัดสร้างคนที่มีทัศนคติเรื่องความถูกต้องทางการเมืองอันเข้มงวดสุดโต่งขึ้น เพื่อที่จะสามารถย้อนกลับไปโจมตีพวกเขาได้ภายหลัง

อย่างไรก็ตาม ในส่วนสรุป Hughes บอกว่า PC เน้นย้ำถึงความเป็นชุมชนและความเกี่ยวข้องกันของผู้คน กีดกันทัศนคติที่ดูถูกเหยียดหยาม แบ่งเขาแบ่งเรา รวมถึงภาษาที่ดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น และบอกว่า ความถูกต้องทางการเมืองนั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจ สิ่งใด “ยอมรับได้” (acceptable) และสิ่งใด “เหมาะสม” (appropriate) ทั้งในเรื่องของการใช้ภาษา พฤติกรรม และค่านิยมต่างๆ

ทั้งนี้ เขามองว่า การจะสรุปแก่นของแนวคิด PC ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะแม้ความตั้งใจของแนวคิดจะมีที่มาจากฝั่งเสรีนิยม (liberal) แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่เสรีเท่าใดนัก

ในส่วนที่ 2 (*The Semantic Aspect*) ซึ่งพูดถึงแง่มุมทางอรรถศาสตร์ (semantics) ของ PC นั้น ผู้เขียนแบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนแรก เขียนถึง

คำและอำนาจ โดยเล่าถึงการตั้งคำถามต่อนิยามและความหมายของคำต่างๆ ที่บัญญัติขึ้นโดยผู้มีอำนาจ เช่น พจนานุกรม ซึ่งมักเชื่อกันว่า ถูกต้องแบบไร้ข้อโต้แย้ง รวมถึงตั้งคำถามว่า นิยามและความหมายของคำซึ่งมีมาตั้งแต่อดีตนั้น ยังควรนำมาใช้กับความหมายในปัจจุบันหรือเปล่า

หนึ่งในตัวอย่างที่น่าสนใจอยู่ในหัวข้อ “ถ้อยคำกับสตรี” (Words and Women) ที่มีนักวิชาการและนักสตรีนิยมตั้งคำถามเกี่ยวกับคำอันมีการให้ความหมายมาตั้งแต่สังคมที่มีผู้ชายเป็นหลัก เช่น คำว่า “man” ที่ปรากฏอยู่ในคำต่างๆ เช่น “history” ซึ่งต่อมาก็เริ่มได้เห็นคำว่า “herstory” แม้จะไม่ได้เห็นว่าใช้ในวงกว้างนัก หรือ “fisherman” และ “charwoman” ที่มีการเสนอให้เปลี่ยนเป็นคำว่า “fisher” และ “charworker” ตามลำดับ

กระทั่งคำว่า “fathering” ซึ่งมีความหมายว่า การห่วงใยหรือดูแลใครสักคน ก็เป็นคำที่มาทีหลัง เพราะในยุคก่อนหน้านี้ มีเพียงคำว่า “mothering” เท่านั้นที่มีความหมายดังกล่าว

ในฐานะผู้ที่ติดตามปรากฏการณ์การสื่อสารที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนที่ 3 ของหนังสือ (*Zones of Controversy*) นับเป็นส่วนที่น่าสนใจมาก เพราะพูดถึง PC ในความหมายที่กว้างขึ้น กล่าวคือ ประเด็นความขัดแย้งเรื่องเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ การเหมารวม เพศสภาพ ความป่วยไข้ ความพิการ การเสพติด สิ่งแวดล้อม ศาสนา ฯลฯ ซึ่งเป็นหัวข้อย่อยของ PC ที่มีการถกเถียงกันอย่างเผ็ดร้อนในสังคมดังที่ได้บอกไว้ในบทเกริ่น

หนังสือให้พื้นที่กับเรื่องเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ค่อนข้างมาก เพราะเชื่อว่าจุดเริ่มต้นของความถูกต้องทางการเมืองนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความพยายามในการสื่อสารของผู้ที่ถูกมองว่าเป็นคนนอก (outsiders) โดยบริบทที่ผู้เขียนพูดถึงมีตั้งแต่เรื่องของ melting pot การล่าอาณานิคม คำที่ใช้กับบริบทดังกล่าว อาทิ barbarian, savage, coloured, colored จนถึงคำที่ใช้เรียกคนขาว คนดำ กระทั่ง xenophobia (ความเกลียดกลัวชาวต่างชาติ) ซึ่งส่วนนี้ก็ทำให้เข้าใจที่มาที่ไปของคำและความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังคำที่ใช้ในสังคมอเมริกันและอังกฤษมากขึ้น

นอกจาก เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์แล้ว จุดร่วมของประเด็นที่เหลือในส่วนที่ 3 ของหนังสือนั้น Hughes ระบุว่า คือ “ความแตกต่าง” ซึ่งสะท้อนว่า ความถูกต้องทางการเมืองนั้นได้กินความไปไกลกว่าจุดเริ่มต้นที่เป็นเพียงเรื่องของคำและความหมายแล้ว

อาทิ ในเรื่องความผิดปกติทางจิตประสาทและอารมณ์ (mental disorders) ที่ Hughes บอกว่า ความพยายามทำให้คำที่ไม่เห็นอกเห็นใจ (unsympathetic) ในกลุ่ม Mental Disorders นุ่มนวลขึ้นนั้นไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากคำดั้งเดิมที่มีความหมายกว้าง เช่น mad, crazy, idiot และคำแสลง อย่าง loony, barmy, nuts เมื่อถูกแทนที่ด้วยคำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงกับโรคมากขึ้น เช่น maniac, psychotic, neurotic, schizophrenic สุดท้าย คำกลุ่มนี้ก็ถูกใช้กันอย่างแพร่หลาย ทว่ากลับกลายเป็นการใช้โดยไม่ได้คำนึงถึงประวัติศาสตร์ของคำ และสุดท้ายก็ใช้กันความหมายที่เป็นการ “ตัดสิน” ผู้ที่มีภาวะเหล่านี้อยู่ดี

สำหรับส่วนที่ 4 (*Cultural and Historical Issues*) ซึ่งเป็นส่วนสุดท้าย ผู้เขียนย้อนกลับไปดูว่าทัศนคติและความเชื่อในอดีตนั้นถือว่าเป็นอย่างไร เมื่อใช้กรอบของความถูกต้องทางการเมืองในปัจจุบันมาจับ โดยย้อนไปพิจารณาถึงยุคกลาง ยุคเรเนซองส์ ยุคเรืองปัญญา และยุควิคตอเรีย พร้อมพูดถึงพัฒนาการของการบังคับใช้ PC ก่อนจะปิดท้ายด้วยมุมมองของ PC ต่อเรื่องตลกขบขันและการ์ตูน ซึ่งเมื่อนำกลับมาเปรียบเทียบกับบริบทของสังคมไทยในปัจจุบันแล้ว น่าสนใจอย่างมาก เนื่องจากในยุคสมัยที่มีความขัดแย้งสูงนั้น การเล่าเรื่องตลกขบขันในวงเพื่อนฝูง หรือกระทั่งการเล่นตลกที่มีนักแสดงตลกออกมาตบมุก “แบบไทยๆ” ซึ่งทำหน้าที่ในฐานะสิ่งที่ช่วยให้คนไทยหลีกหนีจากความจริงอันโหดร้ายในสังคมกำลังถูกตั้งคำถามกับเนื้อหาที่น่าเสนา

ในส่วนสรุป *Conclusion: The Right Thing to Do? Progressive Orthodoxy, Empty Convention, or Double Standard?* นั้น Hughes ระบุว่า แม้ความถูกต้องทางการเมืองจะเป็นเรื่องที่ยังถูกตั้งคำถาม แต่ก็ต้องไม่ลืมว่าแนวคิดนี้ได้ปลุกให้คนตั้งคำถามและตระหนักถึง “การเลือก/การตัดสินใจ” ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในสังคมเสรี ทั้งนี้ Hughes บอกด้วยว่า การเลือกนั้นจะต้องไม่ลืม

คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ ความเป็นธรรม และสิทธิที่จะตั้งคำถามกับสิ่งที่ “ไม่เป็นที่ยอมรับ” และ “ไม่เหมาะสม” ด้วย

เมื่ออ่านจบ แม้จะยังไม่สามารถสรุปนิยามของคำว่า “ความถูกต้องทางการเมือง” ได้อย่างชัดเจน และก็ยังไม่สามารถสร้างสเกลวัดว่า สิ่งไหนเรียกว่าถูกต้องหรือไม่ถูกต้องทางการเมืองได้ แต่ก็ทำให้ทราบว่า หากสนใจจะศึกษาเรื่องนี้ ประวัติศาสตร์และบริบทของสังคมที่เกี่ยวข้องนับเป็นส่วนสำคัญยิ่ง เพราะด้วยประวัติศาสตร์และบริบทของสังคมที่ต่างกัน สิ่งที่ถูกต้องทางการเมืองในสังคมหนึ่ง อาจจะไม่ถูกต้องในอีกสังคมหนึ่งก็ได้ หรือหากจะไม่ถูกต้องในทั้งสองสังคม “น้ำหนัก” ของความไม่ถูกต้องนั้น ก็อาจไม่เท่ากันด้วย

และในฐานะของนักสื่อสารมวลชน เมื่อ “คำ” มีการเคลื่อนที่และปรับเปลี่ยนความหมายไป การต้องทำความเข้าใจกับความหมายและบริบทใหม่ ก่อนนำมาบอกต่อกับคนในสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ตรงกัน ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นมากเช่นกัน